

ЗАХТЕВ

ЗА ДАВАЊЕ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЕШТАЈ О ПРЕДЛОГУ ТЕМЕ
ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Шифра за идентификацију дисертације _____

Шифра УДК1 (бројчано) 821.111(415)-2.09(043.3) McDonagh M.

СТРУЧНОМ ВЕЋУ ЗА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ УНИВЕРЗИТЕТА
У КРАГУЈЕВЦУ

Молим да у складу са чл. 30 Закона о високом образовању и чл. 128 Статута Универзитета дате сагласност на извештај комисије о оцени теме докторске дисертације:

Назив дисертације: *Ангажовано насиље у драмском стваралаштву Мартина Макдоне*
Научна област УДК (текст): Енглеска књижевност, ирска књижевност
Ментор (име и презиме, звање): **Биљана Влашковић Илић, доцент**
(Навести пет потпуних референци за радове ментора из уже научне или уметничке области из које је тема дисертације:

1. "Shaw's Joan of Arc and Heaney's Antigone as Classically Modern Heroines", *SHAW: The Journal of Bernard Shaw Studies* 37.1., Special Issue: Shaw and Classical Literature, University Park: Penn State University Press, 2017, 135-155. (ISSN: 0741-5842) **M23**
2. "Ecocriticism and Anthropocentrism in Yann Martel's *Life of Pi*", *Етноантрополошки проблеми*, год. 12, свеска 3, 2017., стр 883-903 (УДК 821.111(71).09-31 Мартел Ј.) **M24**
3. „Утицај Ничеове антропологије на дело Џорџа Бернарда Шоа“, *Етноантрополошки проблеми*, н. с. год. 7. св. 4. (2012), 1139-1165 (УДК 141.319.8) **M24**
4. "The Experience of Time in Ambrose Bierce's Short Story "An Occurrence at Owl Creek Bridge"", Зборник радова са тематске мултидисциплинарне конференције „Језик, књижевност, време“, Филозофски факултет у Нишу, 2017. година, 401-411 (ISBN 978-86-7379-445-7) (УДК: 821.111(73).09-32) **M14**
5. „Суровост ослобођеног ума: „Светковина гуштера“ Џима Морисона“, *Српски језик, књижевност, уметност*, Зборник радова са X међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (23-25. 10. 2015.), Тема: *Rock 'N' Roll*, Крагујевац: ФИЛУМ, 2016., стр. 277-287, (УДК 821.111(73).09 Morrison J.) (ISBN 978-86-85991-95-0) (COBISS.SR-ID 226731788) **M14**
6. „Насиље као означитељ бесмисла у *Линејн трилогији* Мартина Макдоне“, Зборник радова са тематске мултидисциплинарне конференције „Језик, књижевност, значење“, Филозофски факултет у Нишу, 2016, стр. 127-137. (ISBN 978-86-7379-408-2) (COBISS.SR-ID 2228 18060) **M14**
7. „Шоова критика Великог рата: свет као *Кућа која срце слама*“, *Српски језик, књижевност, уметност*, Зборник радова са IX међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Тема: *Рат и књижевност*, Крагујевац: ФИЛУМ, 2015, 393-400 (УДК 821.111-2.09 Shaw G. B.) (ISBN 978-86-85991-81-3) (COBISS.SR-ID 218400268) **M14**
8. „Значај шоовских маргина: Ирска као маргинализовани Други“, Зборник радова са тематске мултидисциплинарне конференције „Језик, књижевност, маргинализација“, Филозофски факултет у Нишу, 2014. година, стр. 309-319 (ISBN

978-86-7379-324-5) (УДК: 821.111(417).09 Шо Б.) **M14**

9. „Сатира и збиља у Шоовој критици демократије и диктатуре“, Српски језик, књижевност, уметност, Зборник радова са VIII међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (25-26. 10. 2013.), Тема: *Сатир, сатира, сатирично*, Крагујевац: ФИЛУМ, 2014. стр. 255-266, (УДК 821.111.09) (ISBN 978-86-85991-65-6) **M14**
10. „Identity and Victimhood in Canadian Literature“, *Наслеђе*, часопис за књижевност, језик, уметност и културу (темат: *English Language and Literature: Contemporary Perspectives*), ФИЛУМ, Крагујевац, 2015, година 12, број 32, 2015, 171-181 (УДК 821.111(71).09 Atwood M.) (ISSN 1820-1768 = Наслеђе (Крагујевац)) (COBISS.SR-ID 115085068) **M51**
11. „Шекспир као глобални феномен у документарном филму *Зашто Цезар мора да умре?*“, *Philologia Mediana*, Ниш, број 7, 2015, 103-114 (УДК 821.111-21:791.229.2005.44:316.73, ISSN 1821-3332 = *Philologia Mediana*, COBISS.SR-ID 171242508) **M51**
12. „The Use and Abuse of Bernard Shaw on the Internet“, *Наслеђе*, часопис за књижевност, језик, уметност и културу, ФИЛУМ, Крагујевац, година 10, број 26, 2013, 165-176 (УДК 821.111.09 Shaw G. B.) (ISSN 1820-1768) (COBISS.SR-ID 115085068) **M51**

УКУПНО: 12 бодова из категорије M23 и M24 (потребно је најмање 4); 33 бода из категорија M14 и M51 (потребно је најмање 20)

Кратко образложење теме (до 100 речи)

Дисертација има за циљ да на корпусу од осам драма англо-ирског драмског писца Мартина Макдоне покаже како начин на који Макдона приказује насиље сигнализира његову друштвену ангажованост. Постмодернистички и деконструктивистички теоријски оквир омогућиће да се Макдонини драмски ликови протумаче као појединци који се суочавају са свакодневницом у којој влада неповерење у метанаративе проузроковано одбацивањем логоцентризма. У таквом окружењу, ликови Мартина Макдоне покушавају да изнова осмисле егзистенцију употребом насиља као јединог сегмента који повезује прошлост и садашњост – насиље које је било део породичних, религијских и политичких односа јесте срж из које настаје насиље као независни друштвени аспект.

Кључне речи: ангажована књижевност, савремена англо-ирска драма, насиље, постмодернизам, теорије интерпретације, деконструкција, метанаратив, *in-yer-face* театар, Мартин Макдона.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме и име кандидата: *Антонијевић Наташа*

Назив завршеног факултета: *Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу*

Одсек, група, смер: *Катедра за англистику*

Година дипломирања: *2013.*

Назив магистарског рада, односно докторског студијског програма: *Докторске студије из језика и књижевности: Модул књижевност, ФИЛУМ, Крагујевац*

Научно подручје: *Наука о књижевности*

Година одбране: _____

Факултет и место: *Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу*

Број публикованих радова: (навести референце за три најважнија рада кандидата из уже научне области из које је тема дисертације): *3*

1. Наташа Антонијевић, *Persona dramatis* у драми *Отело* Вилијема Шекспира, *Лунар: Часопис за књижевност, језик, уметност и културу*, бр. 61, Универзитет у

Крагујевцу, Крагујевац, 2016, 9-30. (УДК 821.111-21.09 Шекспир В. / ISSN 1450-8338) **M52**

2. Наташа Антонијевић, Елиотово јединство сензибилитета као елемент поезије Дона Дана, *Савремена проучавања језика и књижевности: зборник радова са VIII научног скупа младих филолога Србије*, Књига 2, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2017, 117-124. (УДК 821.111-1.09 Donne J. / ISBN 978-86-80796-06-2) **M45**

3. Наташа Антонијевић, Друштвена норма и трансродност у филмовима *Normal* и *Laurence Anyways*, *Липар: Часопис за књижевност, језик, уметност и културу*, бр. 64, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, 2017, 281-294. (УДК 342.726-055.3:791.43 / ISSN 1450-8338) **M52**

Назив и седиште организације у којој је кандидат запослен: *Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу*

Радно место: *настава под менторством*

**ПОТВРЂУЈЕМО ДА КАНДИДАТ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ УТВРЂЕНЕ ЧЛ. _____
ЗАКОНА О ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ И ЧЛ. _____ СТАТУТА УНИВЕРЗИТЕТА
У КРАГУЈЕВЦУ**

У прилогу вам достављамо: - Извештај Комисије о оцени теме;

- Одлуку научно-наставног већа факултета о одобравању теме за израду докторске дисертације.

(место и датум)

М.П.

ДЕКАН _____ ФАКУЛТЕТ

ПРИМЉЕНО: 28.12.2018			
Орг.јед.	Број	Евиденц	Вредности
01	4835		

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ОДСЕКА ЗА ФИЛОЛОГИЈУ
ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Одлуком Стручног већа за друштвено-хуманистичке науке број IV-02-1007/15 од 12.12.2018. године, а на основу одлуке Наставно-научног већа Одсека за филологију Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу број 01-4437 од 29.11.2018. године, одређени смо у Комисију за оцену подобности теме за докторску дисертацију под називом *Ангажовано насиље у драмском стваралаштву Мартина Макдоне*, кандидата **НАТАШЕ АНТОНИЈЕВИЋ**. На основу увида у образложење теме и осталу документацију коју је кандидат приложио, захваљујући се на указаном поверењу, подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Кратка биографија кандидата

Наташа (Зоран) Антонијевић рођена је 14. 04. 1990. године у Крагујевцу. Основну школу „Станислав Сремчевић“ завршила је 2005. године, а одељење филолошке гимназије у Другој крагујевачкој гимназији завршила је 2009. године, оба као носилац Вукове дипломе и ђак генерације. Након завршетка гимназије, 2009. године уписала је основне академске студије на студијском програму Енглески језик и књижевност на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, где је у јулу 2013. године дипломирала са просечном оценом 9,66. На истом факултету уписала је и мастер академске студије које је завршила са просечном оценом 9,86. Мастер рад под називом *Donne, Milton and Eliot's dissociation of sensibility* одбранила је у новембру 2014. године под менторством др Николе Бубање са оценом 10. После завршених мастер академских студија, 2015. године је уписала докторске академске студије из филологије (модул књижевност) на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Од октобра 2014. до септембра 2015. године била је ангажована на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу као сарадник у настави, а од октобра 2015. године ради на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу као докторанд ангажован за извођење наставе под менторством. Од октобра 2016. године ради као преводилац за Часопис за књижевност, језик, уметност и културу *Lunar*. Истраживач је на пројекту *Брендони у књижевности, језику и култури* који организује Центар за проучавање језика и књижевности Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу. Учествовала је на неколико научних скупова и објавила радове у зборницима и часописима.

2. Наслов, предмет и хипотезе докторске дисертације

Комисија је сагласна са предложеним насловом докторске дисертације: *Ангажовано насиље у драмском стваралаштву Мартина Макдоне*.

Предложена дисертација има за циљ да на корпусу од осам драма англо-ирског драмског писца Мартина Макдоне покаже како начин на који Макдона приказује насиље сигнализира његову друштвену ангажованост. Макдонин ангажман се читава у томе што је насиље у његовом драмском опусу приказано као истовремени узрок и последица урушавања породице, религије и политике. Постмодернистички и деконструктивистички теоријски оквир омогућиће да се Макдонини драмски ликови протумаче као појединци који се суочавају са свакодневницом у којој влада

неповерење у метанаративе проузроковано одбацивањем логоцентризма. У таквом окружењу, драмски ликови Мартина Макдоне покушавају да изнова осмисле своју egzистенцију употребом насиља зато што је оно једини сегмент који повезује прошлост и садашњост – насиље које је некада било уткано у породичне, религијске и политичке односе јесте срж из које се развија насиље као независни друштвени аспект.

Кандидат је издвојио осам драма које се сматрају релевантним за предмет његовог истраживања. Према планираном реду анализе у питању су драме *Лепотица Линејна* (1996), *Лобања из Конемаре* (1997), *Усамљени запад* (1997), *Сакати Били са Инишмана* (1997), *Поручник са Инишмора* (2001), *Јастучко* (2003), *Одрубљивање шаке у Спокејну* (2010) и *Целати* (2015).

Кандидат предлаже преиспитивање следећих хипотеза у својој дисертацији:

- Макдона ствара у оквиру традиције британског *in-yer-face* театра, који је постао доминантна струја у британском драмском стваралаштву током деведесетих година 20. века. Назив „*in-yer-face* театар“ је у теоријским круговима први употребио британски критичар Алекс Сирз у студији *In-Yer-Face Theatre: British Drama Today* како би описао облик позоришта чији је циљ да зграби публику за оковратнике и тресе је све док не схвати поруку. Наведени ефекат се постиже употребом опсценог језика, приказивањем насиља, голотиње, експлицитног секса, разбијањем табуа и покретањем непријатних тема, чиме се публика истовремено шокира и тера на реакцију. Прегледом историје приказивања насиља у европској и британској драми кандидат ће показати да *in-yer-face* театар и Макдона као један од његових представника одржавају континуитет дате историје уз сопствени допринос кроз иновације.
- Пошто *in-yer-face* театар представља облик искуственог позоришта у којем приказивање насиља и других шокантних садржаја није само себи циљ, већ има намеру да утиче на гледаоце, потпуније разумевање наведене драмске традиције и Макдониног стваралаштва као његовог саставног дела захтева осврт на питање ангажованости књижевности и позоришта, две делатности које се обједињују у драми. Начин на који Мартин Макдона осликава насиље у својим комадима представља сигнал ангажованости његовог драмског опуса, јер оно представља илустрацију „постмодерног стања“ које описују Жан-Франсоа Лиотар и Жак Дерида. Дерида доводи у питање све појмове који су одређивали духовна средишта нашег света и проглашава их привидима логоцентризма, скупа метафизичких уверења по којима постоји јасно одређени и непроменљиви извор смисла. Цела историја европске филозофије била је заснована на тзв. „метафизици присутности“ – вери у центар који одређује значења, а сам се не тумачи, јер он представља неоспориву Истину вечног Разума или Логос. Губитак вере у Логос као неоспориви извор свеколиког значења и одбацивање логоцентризма довели су до преплитања и мешања центра и периферије на свим нивоима човековог постојања. Лиотар проширује дато виђење савременог света тако што тумачи велике наративе или метанаративе као приче на којима се базирало виђење света у периоду модерне и које су служиле као гаранција истинитости и легитимности доминантних културних модела. Метанаративи су налик митовима јер желе да легитимизују одређени начин мишљења, али за разлику од митова, који легитимитет добијају из прошлости у којој су утемељени, метанаративима легитимитет даје универзална Идеја која треба

да се оствари у будућности кроз њихову примену. Због универзалности Идеје на којој су засновани, велики наративи имају и обједињујућу улогу, а пошто усмеравају целокупно људско делање на будућност, они представљају „пројекат“ модерне који је у периоду након Другог светског рата уништен. Као примере метанаратива Лиотар наводи прогресивну еманципацију разума, слободе и рада, богаћење човечанства и окретање принципу хришћанске љубави. Због одбацивања логоцентризма на којем почивају, губи се поверење у велике наративе, који у постмодерном свету бивају распарчани и замењени малим наративима – фрагментима стварности и знања који се међусобно сукобљавају. Макдонин драмски опус приказује различита друштва, јер се радње његових драма, осим у Ирској и Енглеској (*Линејн трилогија*, *Аран трилогија*, *Целати*), одвијају и у неименованој тоталитарној држави (*Јастучко*) и САД (*Одрубљивање шаке у Спокејну*). Велики наративи породице, религије и политике у Макдониним комадима теже да обједине друштва у којима живе протагонисти и легитимизују њихов идентитет. Међутим, наведене тежње подразумевају извесну присилу, па се описани метанаративи заснивају на насиљу. Оно се манифестује као наметање идеологија, рестриктивност мишљења и средство дисциплиновања потчињених појединаца, а све у циљу стварања дисциплинованог друштва. Иако „велике приче“ породице, религије и политике подразумевају одређена морална начела која желе да имплементирају, насиље на којима дате приче почивају доводи до суноврата етике.

- У Макдониним драмама, насиље у виду описаних репресивних одлика преузима примат унутар породичних односа, религије и политике и урушава их тако што временом јача и потискује све остале њихове елементе. Крајњи исход дате разградње великих наратива јесте чињеница да насиље постаје самостални универзални наратив који појединци прихватају, па се може закључити да насиље са периферије прелази у средиште Макдониних друштава. Свакодневни животи драмских ликова почивају на вербалном и/или физичком насиљу јер етичка основа великих наратива више није важећа и обавезујућа, услед чега ликовима све постаје дозвољено. Описани ланац догађаја показује да се насиље може изазвати једино пређашњим насиљем, јер првобитни насилни елементи анализираних метанаратива представљају основу из које се развија садашње насиље као самостални доминантни наратив.
- Разрушавањем и нестанком великих наратива, у друштвима у којима живе Макдонини протагонисти остављена је празнина која захтева да се изнова испуни. Користећи насиље, драмски ликови Макдониних комада покушавају да попуне дату празнину и последично промене свет у којем обитавају, како на личном плану, тако и на плану шире друштвене заједнице. Међутим, насиље се показује као нефункционално јер је његов коначни резултат *статус кво* – на самом крају комада драмски ликови се враћају на почетну тачку, због чега се стиче утисак да је упркос свим конкретним променама њихов свет суштински остао исти.
- Стање *статуса кво* описано у комадима релевантно је и за савремену публику, јер је свет у којем живимо једнако лишен великих наратива и средишта, те долази до преплитања и мешања центра и периферије; због тога је немогуће пронаћи смисао и алтернативе које би подстакле друштвене промене. Дrame Мартина Макдоне имају отворен крај, чиме остаје отворена и могућност стварне промене света протагониста и исписивања смисленог

личног наратива, али истовремено и публици нуди прилику да спозна своје окружење на целисходнији начин. Публика је та која довршава значење драмског текста тиме што му својим размишљањем дописује крај. Пронађено значење може истовремено да служи као поука, путоказ или упозорење, чиме се наглашава чињеница да само од личног ангажовања појединца да размисли о свему виђеном зависи да ли ће му и у којој мери Македонини драмски комади понудити материјал за осмишљавање и промену света у којем живи.

3. Подобност кандидата

Кандидат Наташа Антонијевић студент је треће године докторских студија из филологије на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (модул: наука о књижевности). У оквиру ових студија до сада је положила све програмом предвиђене испите, учествовала на неколико научних скупова, објавила више радова у научним часописима и показала интересовање и смисао за научно-истраживачки рад, чиме је потврдила своју подобност за израду докторске дисертације.

Списак библиографских јединица радова које је кандидат објавио:

1. Наташа Антонијевић, *Persona dramatis* у драми *Отело* Вилијема Шекспира, *Липар: Часопис за књижевност, језик, уметност и културу*, бр. 61, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, 2016, 9-30. (УДК 821.111-21.09 Шекспир В. / ISSN 1450-8338) **M52**
2. Наташа Антонијевић, Елиотово јединство сензибилитета као елемент поезије Цона Дана, *Савремена проучавања језика и књижевности: зборник радова са VIII научног скупа младих филолога Србије*, Књига 2, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2017, 117-124. (УДК 821.111-1.09 Donne J. / ISBN 978-86-80796-06-2) **M45**
3. Наташа Антонијевић, Друштвена норма и трансродност у филмовима *Normal* и *Laurence Anyways*, *Липар: Часопис за књижевност, језик, уметност и културу*, бр. 64, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, 2017, 281-294. (УДК 342.726-055.3:791.43 / ISSN 1450-8338) **M52**

Учешћа на конференцијама:

1. Наташа Антонијевић, Елиотово јединство сензибилитета као елемент поезије Цона Дана, усмено излагање на VIII научном скупу младих филолога Србије *Савремена проучавања језика и књижевности*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2. април 2016. године у Крагујевцу.
2. Наташа Антонијевић, Истражни дискурс у роману *Портрет уметника у младости* Џејмса Џојса, усмено излагање на IX научном скупу младих филолога Србије *Савремена проучавања језика и књижевности*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 8. април 2017. године у Крагујевцу.
3. Наташа Антонијевић, Пред/постизборни медијски мрак у Србији 2017. године: шта би Пинтер рекао?, усмено излагање на X научном скупу младих филолога

Србије *Савремена проучавања језика и књижевности*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 31. март 2018. године у Крагујевцу.

4. Наташа Антонијевић, Потомство као казна у роману *Пето дете* Дорис Лесинг и драми *Ричард Трећи* Вилијема Шекспира, усмено излагање на XIII међународном научном скупу *Српски језик, књижевност, уметност*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 26-27. октобар 2018. године у Крагујевцу.
5. Наташа Антонијевић, Биљана Влашковић Илић, Ирски идентитет као бренд у *Линејн трилогији* Мартина Макдоне, усмено излагање на Научном округлом столу *Брендрави у књижевности, језику и уметности*, одржаном у оквиру XIII међународног научног скупа *Српски језик, књижевност, уметност*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 3. новембар 2018. године у Крагујевцу.

4. Преглед стања у подручју истраживања

Претрагом депозиторијума страних докторских теза на KoBSON-у може се приметити да се изванредан број докторских дисертација које су као примарни или део корпуса користиле стваралаштво Мартина Макдоне бавио приказом насиља из различитих перспектива. Тако се Јелмиш у дисертацији *Satiric representations of violence in Martin McDonagh's "The Beauty Queen of Leenane", "A Skull in Connemara" and "The Lieutenant of Inishmore"* бави Макдоновином употребом одлика *in-yer-face* театра, фарсе и гротеске да би се насиље осликало на сатиричан начин и путем сатире повезало са стварним насиљем у Ирској током деведесетих година 20. века, желећи да покаже како Макдоново стваралаштво извире из социокултуролошких услова. С друге стране, у дисертацији *From the Voice to the Violent Act: Language and Violence in Contemporary Drama*, која се бави већим бројем драмских писаца међу којима је и Макдона, Брајан сагледава везу између језичког развоја појединца и употребе насиља, а за основу узима друштвене науке – социологију, развојну психологију и антропологију. Одбрањене мастер тезе о драмама Мартина Макдоне које се фокусирају на тематику насиља такође користе разноврсне углове посматрања – Фукоова схватања о знању и моћи (*Functional Violence in Martin McDonagh's "The Lieutenant of Inishmore" and "The Pillowman"*), комбинацију различитих постмодернистичких теоријских оквира (*Martin McDonagh's "The Lieutenant of Inishmore": nostalgia, mythology, terrorist violence, and the impossibility of a national literature*), теорије афекта и постколонијалне репрезентације (*(Mis)representation & Postcolonial Masculinity: The Origins of Violence in the Plays and Films of Martin McDonagh*), феминистичке и родне теорије (*Martin McDonagh's inheritance of cultural memory: gender and the enduring relationship between hunger and power in "The Cripple of Inishmaan" and "The Beauty Queen of Leenane"*), као и теорије идентитета у драми и позоришту као лиминалном простору (*Vägivalla teema draamas ja teatris. W. Shakespeare'i "Hamleti" ja M. McDonagh'i "Padjamehe" näitel*). У осталим докторским и мастер тезама које анализирају Макдоново драмско стваралаштво, аутори се баве различитим темама, укључујући простор у Макдоновим комадима из перспективе Фукоовог појма хетеротопије (*A True and Lonesome West: The Spaces of Sam Shepard and Martin McDonagh; Martin McDonagh's Spatial Narratives and the Reinvention of Theatrical Heterotopias*), постколонијалну критику и питања ирског националног идентитета (*'A brutalized culture': the horror genre in contemporary Irish*

literature; *Bloody Irish: A Postcolonial Examination of Martin McDonagh's "The Aran Island Trilogy"*), анализе драмских комада из перспективе разноврсних постмодернистичких теорија ("*Necessary Contempt*": *An Analysis of Martin McDonagh's "Aran Island Trilogy"*; *Postmodernism and the Theatre of Martin McDonagh*; *Obscured personal identity and the pursuit of authorship in the drama of Martin McDonagh*), као и утицаје који су обликовали Макдоново драмско стваралаштво (*Playing Reel to Real: Martin McDonagh Breaks with Convention in "The Leenane Trilogy"*; "*It depends on the fella. And the cat.*": *Negotiating humanness through the myth of Irish identity in the plays of Martin McDonagh*; *Martin McDonagh's freewheeling and slightly surreal Irish national theatre, in-yer-face! The life and work of Martin McDonagh until 2009*).

С обзиром на то да је Мартин Макдона привукао велику пажњу јавности, и то у подједнакој мери квалитетом својих драмских комада и својом појавом као јавна личност, не чуди што се у свим радовима о његовом стваралаштву појављују биографски подаци, који већином воде порекло из Макдониних интервјуа. Наведени подаци су често били коришћени и као основа за (углавном субјективну) анализу Макдониних драмских комада (нпр. Martin McDonagh's "*Lieutenant of Inishmore: Selling (-Out) to the English*"). Најзначајнији допринос проучавању Макдоновог стваралаштва, поред наведених дисертација и теза, представљају два зборника радова који нису тематски обједињени, већ представљају допринос у општем смислу. Зборник *The Theatre of Martin McDonagh: A World of Savage Stories*, чији уредници су Лилијан Чејмберс и Имон Џордан, не обухвата само критичке радове, већ и радове који се тичу извођења Макдониних комада ван Ирске и Велике Британије, као и новинске приказе извођења Макдониних драма која су привукла највише пажње. Међу њима би од значаја посебно могао бити рад Марије Курди који се бави насиљем из перспективе феминистичких и родних теорија. Зборник *Martin McDonagh: A Casebook*, који је уређивао Ричард Расел Ренкин, садржи радове који анализирају Макдоново стваралаштво и из културолошког угла и са аспекта перформанса. Међу њима као неки од најзначајнијих за предложену тезу могу се издвојити радови Лантерс и Дојл, који се баве питањем ангажованости Макдоновог театра, односно приказом насиља у Макдониним комадима на сцени. Макдоном се баве и две студије, *The Theatre and Films of Martin McDonagh* Патрика Лонергана, и *From Leenane to L.A. : The Theatre and Cinema of Martin McDonagh* Имона Џордана. Притом Лонерганова студија садржи и четири критичка рада који на различите начине приступају Макдоновом опусу, као и интервју са Гери Хајнс, позоришном редитељком која је прва поставила Макдонине комаде на сцену.

Претрагом електронског репозиторијума дисертација Е-тезе београдског, крагујевачког и нишког Универзитета закључује се да о Мартину Макдону и његовом драмском стваралаштву у Србији још увек није писано. Као разлог за то може се навести чињеница да већи део Макдоновог драмског опуса узима Ирску као место радње, иако наведена локална обојеност и специфична просторна условљеност датих комада не ограничава универзалност тема којима се Макдона бави у њима. Оно што се примећује код свих радова јесте ограниченост корпуса којим се баве; притом је највише писано о *Линејн трилогији*, која је прва постављена на сцену, а међу њима је највећу пажњу критичке анализе привукао комад *Лепотица Линејна*, Макдонин првенац. О *Аран трилогији* и првом Макдоновом „не-ирском“ комаду *Јастучку* је писано доста мање, док је најмању критичку пажњу привукао комад *Одрубљивање шаке у Спокејну*, написан 2011. године. Макдонин најновији комад *Целати* из 2015. године до сада није анализиран ни у оквиру дисертација, ни у оквиру појединачних радова.

Када говоримо о теоријским оквирима за анализу Макдониног драмског опуса, може се приметити да, упркос актуелности постмодернистичких теорија и чињеници да се више радова базира на некима од њих, ниједна докторска дисертација не узима као теоријску основу Лиотарово виђење метанаратива и Деридино одбацивање логоцентризма, који ће се показати од кључног значаја за тезу коју кандидат предлаже. Једини обимнији рад који посвећује пажњу приказу метанаратива код Макдоне јесте одбрањена мастер теза Џули Келехер; међутим, с обзиром на то да се датим аспектом бави само једно потпоглавље тезе и да су у тумачење укључене само две Макдонине драме, наведени рад је неизоставно ограниченог домета. Такође, радови су се у већини случајева бавили савременим утицајима на Макдонин приказ насиља, који су углавном сведени на форму интертекстуалних референци, пародије и пастиша, при чему се занемаривала историјска основа Макдонине репрезентације насиља која је извршила значајан утицај на целокупну британску драмску традицију, укључујући и *in-yer-face* театар.

Најзад, Макдонин опус се ни у једној докторској дисертацији не сагледава из позиције друштвене ангажованости аутора и гледаоца, чему су у великој мери допринеле и Макдонине изјаве да он својим комадима не жели ништа да поручи, већ да уместо тога једино жели да приповеда у драмској форми. Наведене изјаве треба узети с резервом, са чиме се слаже и Лонерган, који наводи да Макдона жели да публика која гледа или чита његове комаде постане свесна своје улоге у креирању значења. Зато би анализа целокупног тренутно објављеног Макдониног драмског опуса кроз визуру ангажоване књижевности и драме, како је сагледавају Сартр и Селенић, могла осветлити комаде овог англо-ирског драмског писца на нов начин, који се може показати као релевантан и занимљив и за читаоце са ових подручја.

5. Значај и циљ истраживања са становишта актуелности у одређеној области

Актуелност постмодернистичких, као и деконструктивистичких тумачења, која се поред теорија о ангажованости и одговорности аутора и читаоца показују као основни *modusi operandi* у овој тези, присутна је у анализи књижевних текстова, како у западним академским круговима тако и код нас, од седамдесетих година XX века све до данас. Проучавање Макдониних драма кроз појмове великих и малих наратива и кроз начине на који се они међусобно сукобљавају, неистражено је поље у до сада објављеним докторским тезама. Такође, оригиналност тезе у тематском смислу огледа се у томе што ће ова теза као корпус обухватити читав тренутно објављени Макдонин драмски опус, укључујући и драму релативно новијег датума, *Целати* (2015), која до сада није анализирана нити у оквиру докторских теза, нити у оквиру појединачних радова или студија.

Иако се неколико радова базира на постмодернистичким теоријама, Лиотарово виђење метанаратива није узимано као теоријска основа ни у једној дисертацији; мастер теза Џули Келехер користи метанаративе као основу за тумачење унутар једног потпоглавља, али због ограничености корпуса не остварује до краја потенцијал овог теоријског полазишта. Такође, иако има радова у којима се обрађују одлике *in-yer-face* театра у Макдониним комадима, недовољно пажње је посвећено утицајима који су обликовали наведену савремену драмску традицију у Великој Британији. Предложена теза би требало да надомести описани недостатак прегледом историје приказивања насиља у британској драми, чиме би показала да *in-yer-face* театар и Макдона као један од његових представника одржавају континуитет дате историје уз сопствени допринос кроз иновације. Када се говори о проучавању приказа насиља у Макдонином опусу, већина радова који су се бавили наведеном тематиком фокусирали се на савремене

утицаје, који се у Макдониним драмама јављају у форми интертекстуалних референци, пародије и пастиша, док се није обрађала пажња на историјску основу Макдонине репрезентације насиља, што ће предложена тема обухватити.

Коначно, оригиналност предложене тезе огледа се и у томе што Макдонин драмски опус до сада ни у једној докторској дисертацији није сагледаван из позиције друштвене ангажованости. Анализа Макдоновог драмског стваралаштва кроз визуру Сартрових ставова о књижевном ангажману могла би осветлити анализирани комаде из до сада занемариваног, а потенцијално плодносног угла.

Што се тиче домаће англистичке сцене, последњих година повећава се интересовање за драмско стваралаштво у оквиру постмодернистичких тумачења, што се огледа и у броју одбрањених теза које су као предмет имале савремене америчке и енглеске драмске писце. Предложена теза ће допринети ширењу овог тренда, али се њен значај превасходно огледа у увођењу Мартина Макдоне, као релативно непознатог аутора на нашим просторима, у српске академске кругове, користећи теме и теоријске оквири који су актуелни у савременим књижевно-научним полемикама. Посебно се интересантним за домаћу академску и читалачку публику може показати анализа Макдоновог опуса кроз употребу теоријских ставова о драмском ангажману које је у студији *Ангажман у драмској форми* изнео српски писац и критичар Слободан Селенић.

6. Веза са досадашњим истраживањима

Појам ангажоване књижевности обично се првенствено везује за појаву и дело Жан-Пола Сартра, те се и тумачи у оном смислу који је датом појму приписао овај француски драмски и прозни писац и филозоф. Сартр у делу *Шта је књижевност* критикује писце којима је чин писања књижевног дела сам себи циљ, као и реалистичке ауторе који покушавају да буду непристрасни. Уместо тога, он наводи да писац неминовно, већ тиме што се подухвата писања, заузима одређени став према свету – он је као појединац ситуиран у времену у којем живи, због чега аутоматски постаје (са)учесник свих друштвених дешавања. Сваки гест писца представља облик акције због тога што сваки избор који писац направи приликом писања дела неизоставно исцртава став према појавама које га окружују, па се у облик делања убраја и одабир да се не дела. Тиме се говор и ћутање доживљавају као два лица једне исте делатности. Сартр дефинише ћутање као језички елемент који се увек посматра наспрам речи, јер тишина не подразумева немоћ, већ одбијање да се говори, чиме се поручује да је у питању свесна одлука.

Сартрово виђење ангажмана у књижевности произилази из његове филозофије, која представља француску верзију егзистенцијализма. Као и код Јасперса и Хајдегера, Сартров егзистенцијализам почива на веровању да човекова егзистенција претходи његовој есенцији, која се кроз егзистенцију остварује. У делу *Егзистенцијализам је хуманизам* Сартр сукобљава „искреност“ (*sincérité*) и „пђаву веру“ (*mauvaise foi*) као два супротна начина живљења. „Пђава вера“ подразумева да човек доживљава своје понашање пред другима и пред собом као непроменљиву датост од које се не може побећи упркос личној вољи, док се „искреност“ заснива на човековом веровању да он као појединац представља ништавило све док не спозна могућности које стоје пред њим и не направи одређени избор у вези са понуђеним животним опцијама. Оног тренутка када спозна да има слободу воље и слободу избора, човек преузима одговорност за оно што јесте управо зато што је одговоран за сопствене изборе. Кроз своју слободу, појединац остварује себе, а дати процес подсећа на настанак уметничког дела. Због тога за писца говор треба да представља облик делања којим се остварује

један облик слободе. Говорити у прозном и драмском делу подразумева делати посредно – откривати одређено понашање, догађаје и појмове путем именовања, с намером да се они промене. Ангажовани писац притом мора бити свестан наведеног облика делања, јер се никад не може откривати свет другима без жеље да се изазове промена. Кроз именовање се обелодањује лична намера, коју појединац затим жели да учини и намером других. Из датог разлога појединац, а нарочито писац, достизањем личне слободе кроз чин свесног избора омогућава слободу и за друге. Са наведеним Сартровим ставовима слаже се и Ернст Толер, који у „Напоменама о мојој драми *Промена*“ наводи да политички ангажовани песник не осећа одговорност само за себе, већ и за сваког другог појединца унутар заједнице целокупног човечанства.

Слободан Селенић у својој студији *Ангажман у драмској форми* полази од Сартровог виђења појма ангажоване књижевности и проширује га, коначно дефинишући ангажман као било који облик пристрасности према било којем облику идеологије – филозофском правцу, религијској опредељености или друштвеној теорији. Описана пристрасност не подразумева само наочигледнију намеру које је драмски писац свестан и поруку коју својом драмом жели да упуту, већ и целокупни мисаони и емотивни материјал из којег дата порука израња као неминовна импликација. Како Селенић наводи у горепоменутој студији, сам чин писања драмског комада представља „свесно и организовано изражавање ауторове намере да свој ангажман учини и ангажманом оних за које пише“, а од склада ангажмана и форме драмског комада зависи да ли ће оно приказано у комаду бити доживљено као уверљиво. Писац увек при писању полази од своје пристрасности коју жели да саопшти публици, а саопштавање датих мисли и емоција остварује се кроз креирање уверљивог света комада који наизглед живи сам за себе. Ангажованост драме се остварује индиректно, кроз саму драмску форму, јер тек кроз драмско остварење долази до активирања ангажмана. Драмски комад притом може бити обликован натуралистичким или конструктивистичким елементима форме. Селенић наводи да су две наведене драмске форме међусобно неспојиве, али да драмски писац може изабрати да измеша натуралистичко и конструктивистичко, чиме производи несклад који представља свесну корекцију форме кроз коју писац покушава да искаже лични став.

Наведене теоријске поставке о ангажману у књижевности имплицирају да се писац не упушта у делатност писања искључиво због себе, већ са циљем да упуту поруку другој страни, коју представља читалац, а у случају драмског текста и гледалац. Почев од теорије књижевности Романа Ингардена, примећује се све веће наглашавање значаја читаочеве улоге у процесу интерпретације књижевног текста. У делу *О сазнавању књижевног уметничког дела*, Ингарден наводи да књижевно дело постоји хетерономно, односно захваљујући чину свести; оно као уметнички предмет постоји независно, али као естетски предмет зависи искључиво од читаочеве активности, који у процесу конкретизације попуњава оне недоречености које представљају саставни део схематске структуре дела. Ингарденова теорија је значајно утицала на формирање естетике рецепције Волфганга Изера и Ханса Роберта Јауса, који наводе да процес читања даје живот и смисао књижевном тексту. Изер у делу *Имплицитни читалац (The Implied Reader: Patterns of Communication in Prose Fiction from Bunyan to Beckett)* наговештава да текст притом у себи садржи недоречена места која читалац треба да попуни, као и смернице за наведену актуализацију, услед којих читање постаје процес усмераване креације. У делу *Естетика рецепције* Јаус додаје да књижевне текстове одликује историчност – они се не доживљавају на идентичан начин у свим епохама, већ свака конкретизација зависи од хоризонта очекивања, који представља скуп читалачких претпоставки које омогућавају интерпретацију дела, а које се стално

мењају у зависности од дате епохе. Захваљујући хоризонту очекивања, свако читање дела у себи носи потенцијал новине у интерпретацији.

Теорија семиотичке интерпретације Умберта Ека умногоме наставља претходно описане теорије читања, иако не почива на феноменолошким основама, већ на перспективи знаковне комуникације. Како наводи у делу *Границе тумачења*, Еко сматра да процес тумачења дела претпоставља комуникацију и сарадњу између три врсте интенције: ауторове, читаоачеве и интенције самог дела, чиме на сличан начин као Изер ограничава произвољност у интерпретацији. Семиолошка теорија Ролана Барта представља наредни ступањ унутар еволуције теорије интерпретације. Прво у есеју „Смрт аутора“, а затим и у делу *С/З*, Барт уклања категорију аутора као гаранта исправног тумачења текста и даје већу слободу читаоцу, који уместо тумача постаје нови стваралац књижевног текста. Описано наглашавање улоге читаоца извире из схватања да процес читања не треба да буде једнак тражењу и приписивању једног исправног смисла књижевном тексту, већ треба да представља откривање мноштва потенцијалних смислова које дати текст носи у себи. Сличне ставове ће након Барта изложити и Мишел Фуко у есеју „Шта је аутор?“, у којем дефинише аутора као функцију – начело које ограничава слободну игру значења унутар текста. Овако схваћен, аутор-функција представља идеолошки продукт јер се доживљава као сушта супротност својој историјској улози и виђењу као непресушног извора инвенције. Фуко наводи да се аутор-функција јавља као контролни фактор услед страха од неконтролисаног бујања значења и напомиње да ће он у будућности можда бити замењен неким другим обликом контроле значења. Пишући о постструктурализму, Ана Бужињска у *Књижевним теоријама XX века* наглашава да ни Барт ни Фуко нису тежили томе да елиминишу фигуру аутора, већ су одбацивали постулат по којем је једино тачно тумачење текста оно које се поклапа са ауторском интенцијом.

Узевши у обзир представљене теорије, у предложеној тези се заузима став да постоји веза између онога што аутор (не) жели да поручи, онога што дело говори и онога што читалац схвата да је речено; значење књижевног текста је тек збир наведена три елемента и не може се ограничити на само један од ових фактора. Ауторска намера као елемент значења може бити полазиште за тумачење, али коначно значење дела је немогуће достићи због сталног прилива нових читалаца и њиховог читалачког искуства, од којег зависи колико они могу да пронађу у делу. Аутор притом не може да утиче на читалачку реакцију и тумачење – он може само да стоји иза реченог и своје интенције, али не може да ограничи туђу мисао; Мартин Макдона показује да је тога свестан тиме што све драме које ће бити анализирани у предложеној дисертацији имају отворен крај. Међутим, упркос мањку контроле који има над процесом тумачења, важно је да аутор преноси одређену поруку својим делом, због чега у Макдониним драмама приказивање насиља није само себи циљ, већ има намеру да утиче на гледаоце.

У оквиру предложене докторске тезе, описани ставови о ангажованој књижевности и спрези између аутора, дела и читаоца у процесу интерпретације биће од кључног значаја јер представљају оквир који успоставља везу између Макдонине публике (и читалачке и позоришне) и поруке коју он својим драмским комадима жели да саопшти. Теза ће покушати да покаже да дата Макдонина порука јесте пример приказа „постмодерног стања“ које најупечатљивије описују Жан-Франсоа Лиотар и деконструкција Жака Дерида. У есеју „Структура, знак и игра у дискурсу хуманистичких наука“, Дерида доводи у питање све појмове који су одређивали духовна средишта нашег света и проглашава их привидима логоцентризма, скупа метафизичких уверења по којима постоји јасно одређени и непроменљиви извор смисла. Цела историја европске филозофије била је заснована на тзв. „метафизици

присутности“ – вери у центар који одређује значења, а сам се не тумачи, јер он представља неоспориву Истину вечног Разума или Логос. Дерида сматра да треба да се ослободимо описаног ауторитета центра и препустимо се слободној игри значења. Ниједан исказ, укључујући и књижевне исказе, не може се протумачити независно од контекста и на тај начин усталити његов смисао – притом је немогуће дати коначан контекст тумачења који би фиксирао значење књижевног текста, чиме интерпретација текста истовремено постаје и неминовност и процес који се никада не може окончати. Губитак вере у Логос као неоспориви извор свеколиког значења и одбацивање логоцентризма довели су до преплитања и мешања центра и периферије на свим нивоима човековог постојања, што примећује Фредрик Џејмсон у тексту *Постмодернизам или културна логика позног капитализма*. У *Постмодерном стању* и *Постмодерни протумаченој дјеци*, Жан-Франсоа Лиотар проширује дато виђење савременог света говорећи о метанаративима или великим наративима – „великим причама“ на којима се заснивало виђење света у модерни и којима се гарантовала истинитост и легитимност доминантних културних модела. Метанаративи су налик митовима јер желе да легитимизују одређени начин мишљења, али за разлику од митова, који легитимитет добијају из прошлости у којој су утемељени, метанаративима легитимитет даје универзална Идеја која треба да се оствари у будућности кроз њихову примену. Због универзалности Идеје на којој су засновани, велики наративи имају и обједињујућу улогу, а пошто усмеравају целокупно људско делање на будућност, они представљају „пројекат“ модерне који је у периоду након Другог светског рата уништен. Као примере метанаратива Лиотар наводи прогресивну еманципацију разума, слободе и рада, богаћење човечанства и окретање принципу хришћанске љубави. Због одбацивања логоцентризма на којем почивају, губи се поверење у велике наративе, који у постмодерном свету бивају распарчани и замењени малим наративима – фрагментима стварности и знања који се међусобно сукобљавају. Предложена докторска теза жели да покаже да пребацивање фокуса са великих на мале наративе јесте оно што описане постмодерне теорије директно повезује са приказом насиља у драмском опусу Мартина Макдоне. Описани циљ ће бити остварен тако што ће се у тези показати да насиље које је некада било уткано у породичне, религијске и политичке односе у Макдониним драмама и тако било део великих наратива јесте срж из које се развија садашње насиље као независни друштвени аспект и индивидуални наратив.

7. Методе истраживања

У предложеној дисертацији користиће се аналитичко-синтетички методолошки поступци. Теоријска поставка рада подразумеваће компаративни, интерлитерарни, културолошки и постструктуралистички приступ, а особит акценат биће стављен на постмодерне теорије о метанаративима и одбацивању логоцентризма, теорије интерпретације и теоријске системе који се баве проблематиком ангажованости у књижевности и позоришту. На тај начин се методолошка поставка тезе успоставља као интердисциплинарна, па се, у процесу примене на конкретне текстове Макдониних драма, планира спровести својеврсна синтеза наведених теорија.

8. Очекивани резултати докторске дисертације

Очекивани резултати предложене докторске дисертације *Ангажовано насиље у драмском стваралаштву Мартина Макдоне* обухватају тумачење, образлагање и потврђивање следећег:

- Да поставке постмодерних теорија интерпретације, деконструктивистичког виђења савременог света и ставова о ангажману у књижевности и драми пружају оперативни модел тумачења света драмских ликова Мартина Макдоне.
- Да *in-yer-face* театар и Мартин Макдона као један од његових представника одржавају континуитет историје уз сопствени допринос кроз иновације.
- Да начин на који Макдона осликава насиље у својим комадима представља сигнал ангажованости његовог драмског опуса.
- Да велики наративи породице, религије и политике у Макдониним драмским комадима у својој основи почивају на насиљу, притом доводећи до суноврата етичких принципа на којима су дати наративи засновани.
- Да се насиље у Макдониним драмским комадима јавља истовремено и као узрок разградње породичних, религијских и политичких односа и као крајњи исход описаног поступка, те да се насиље може изазвати једино пређашњим насиљем, јер првобитни насилни елементи анализираних метанаратива представљају основу из које се развија садашње насиље као самостални доминантни наратив.
- Да упркос покушајима да осмисле своју егзистенцију и последично промене свет у којем обитавају користећи насилне чинове, драмски ликови Макдониних комада се на крају драме враћају на почетну тачку, чиме се насиље коначно показује као суштински нефункционално.
- Да драме Мартина Макдоне имају отворен крај, чиме остаје отворена и могућност стварне промене света протагониста и исписивања смисленог личног наратива, али истовремено и публици нуди прилику да спозна своје окружење на целисходнији начин.
- Да без обзира на реалну делотворност конкретних драмских комада у покушају изазивања друштвених промена, потенцијал за подстицање наведених промена неизоставно постоји, а у подједнакој мери зависи од ауторове жеље да саопшти одређену поруку и од спремности читалачке и/или гледалачке публике да се активно укључи у поступак њеног проналажења и тумачења.

Очекује се да кандидат пружи оригинално тумачење и анализу изабраних драма Мартина Макдоне, понуди нови поглед на исте из угла разноврсних теорија, попут постмодерних теорија интерпретације, деконструктивистичког виђења савременог света и ставова о ангажману у књижевности и драми, и напише јединствену дисертацију о насиљу као сигналу ангажованости Макдоновог драмског стваралаштва, чиме би се ово неистражено поље приближило академској заједници.

9. Оквирни садржај дисертације

За своју дисертацију *Ангажовано насиље у драмском стваралаштву Мартина Макдоне* кандидат предлаже следећи оквирни садржај:

1. Увод
2. Преглед теоријских полазишта
 - 2.1. Ауторски ангажман у књижевности и позоришту
 - 2.2. Улога читаоца у процесу интерпретације књижевног текста
 - 2.3. „Постмодерно стање“: деконструисање савременог света
3. Насиље на сцени од антике до *in-yer-face* театра
 - 3.1. Антички крвави почети: Сенекино драмско стваралаштво
 - 3.2. Правда у рукама осветника: јакобинске трагедије
 - 3.3. Повратак ритуалним основама: позориште суровости Антонена Артоа
 - 3.4. Чекајући смисао: театар апсурда
 - 3.5. „Гневни млади људи“: британско позориште 50-тих и 60-тих година 20. века
 - 3.6. Насиље „бачено у лице“
4. Насиље као индивидуални наратив у драмама Мартина Макдоне
 - 4.1. Европска престоница убистава: *Линејн трилогија*
 - 4.1.1. Породица као клопка: *Лепотица Линејна*
 - 4.1.2. Прошлост претворена у прах: *Лобања из Конемаре*
 - 4.1.3. Бог није надлежан: *Усамљени запад*
 - 4.2. Разарање митских идеала: *Аран трилогија*
 - 4.2.1. Насиље, стварност и фикција: *Сакати Били са Инишмана*
 - 4.2.2. У име слободе за мачке и Ирску: *Поручник са Инишмора*
 - 4.3. Насиље, приповедање и тоталитаризам: *Јастучко*
 - 4.4. Насиље и апсурд: *Одрубљивање шаке у Спокејну*
 - 4.5. Дужност важнија од кривице: *Целати*
5. Закључак

10. Научна област дисертације

Научна област дисертације је *Англистика*, а ужа научна област *Енглеска књижевност и култура*.

11. Подаци о ментору

За ментора дисертације предлаже се др **Биљана Влашковић Илић**, доцент на студијској групи Енглески језик и књижевност Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу. За доцента за ужу научну област *Енглеска књижевност и култура* на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу изабрана је 9. јула, 2014. године. Објавила је преко тридесет научних и стручних радова у референтним часописима, као и монографију под насловом *Историја за живот: случај Бернарда Шоа*, док се њен уџбеник *Early American Literature* налази у штампи.

Списак релевантних радова др Биљане Влашковић Илић у последњих пет година:

1. “Shaw’s Joan of Arc and Heaney’s Antigone as Classically Modern Heroines”, *SHAW: The Journal of Bernard Shaw Studies* 37.1., Special Issue: Shaw and Classical Literature, University Park: Penn State University Press, 2017, 135-155. (ISSN: 0741-5842) **M23**

2. "Ecocriticism and Anthropocentrism in Yann Martel's *Life of Pi*", *Етноантрополошки проблеми*, год. 12, свеска 3, 2017., стр 883-903 (УДК 821.111(71).09-31 Мартел Ј.) **M24**
3. „Утицај Ничеове антропологије на дело Џорџа Бернарда Шоа“, *Етноантрополошки проблеми*, н. с. год. 7. св. 4. (2012), 1139-1165 (УДК 141.319.8) **M24**
4. "The Experience of Time in Ambrose Bierce's Short Story "An Occurrence at Owl Creek Bridge"", Зборник радова са тематске мултидисциплинарне конференције „Језик, књижевност, време“, Филозофски факултет у Нишу, 2017. година, 401-411 (ISBN 978-86-7379-445-7) (УДК: 821.111(73).09-32) **M14**
5. „Суровост ослобођеног ума: „Светковина гуштера“ Џима Морисона“, *Српски језик, књижевност, уметност*, Зборник радова са X међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (23-25. 10. 2015.), Тема: *Rock 'N' Roll*, Крагујевац: ФИЛУМ, 2016., стр. 277-287, (УДК 821.111(73).09 Morrison J.) (ISBN 978-86-85991-95-0) (COBISS.SR-ID 226731788) **M14**
6. „Насиље као означитељ бесмисла у *Линејн трилогији* Мартина Макдоне“, Зборник радова са тематске мултидисциплинарне конференције „Језик, књижевност, значење“, Филозофски факултет у Нишу, 2016, стр. 127-137. (ISBN 978-86-7379-408-2) (COBISS.SR-ID 2228 18060) **M14**
7. „Шоова критика Великог рата: свет као *Кућа која срце слама*“, *Српски језик, књижевност, уметност*, Зборник радова са IX међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Тема: *Rat и књижевност*, Крагујевац: ФИЛУМ, 2015, 393-400 (УДК 821.111-2.09 Shaw G. B.) (ISBN 978-86-85991-81-3) (COBISS.SR-ID 218400268) **M14**
8. „Значај шоовских маргина: Ирска као маргинализовани Други“, Зборник радова са тематске мултидисциплинарне конференције „Језик, књижевност, маргинализација“, Филозофски факултет у Нишу, 2014. година, стр. 309-319 (ISBN 978-86-7379-324-5) (УДК: 821.111(417).09 Шо Б.) **M14**
9. „Сатира и збиља у Шоовој критици демократије и диктатуре“, *Српски језик, књижевност, уметност*, Зборник радова са VIII међународног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (25-26. 10. 2013.), Тема: *Сатир, сатира, сатирично*, Крагујевац: ФИЛУМ, 2014. стр. 255-266, (УДК 821.111.09) (ISBN 978-86-85991-65-6) **M14**
10. "Identity and Victimhood in Canadian Literature", *Наслеђе*, часопис за књижевност, језик, уметност и културу (темат: *English Language and Literature: Contemporary Perspectives*), ФИЛУМ, Крагујевац, 2015, година 12, број 32, 2015, 171-181 (УДК 821.111(71).09 Atwood M.) (ISSN 1820-1768 = Наслеђе (Крагујевац)) (COBISS.SR-ID 115085068) **M51**
11. „Шекспир као глобални феномен у документарном филму *Зашто Цезар мора да умре?*“, *Philologia Mediana*, Ниш, број 7, 2015, 103-114 (УДК 821.111-21:791.229.2005.44:316.73, ISSN 1821-3332 = *Philologia Mediana*, COBISS.SR-ID 171242508) **M51**
12. "The Use and Abuse of Bernard Shaw on the Internet", *Наслеђе*, часопис за књижевност, језик, уметност и културу, ФИЛУМ, Крагујевац, година 10, број 26, 2013, 165-176 (УДК 821.111.09 Shaw G. B.) (ISSN 1820-1768) (COBISS:SR-ID 115085068) **M51**

Из наведеног списка се види да предложени ментор испуњава критеријуме према Правилнику о измени стандарда за акредитацију докторских студија Националног савета за високо образовање Републике Србије у погледу компетентности наставника и ментора на докторским студијама, односно: **12 бодова из категорије М23 и М24** (потребно је најмање 4); **33 бода из категорија М14 и М51** (потребно је најмање 20).

12. Научна област чланова комисије

Оба члана комисије одређена за подношење извештаја о научној заснованости теме докторске дисертације и подобности кандидата Наташе Антонијевић баве се истраживањем у области енглеске књижевности.

Др Милена Каличанин изабрана је у звање доцента за ужу научну област *Англо-америчка књижевност и култура* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу, 10.09.2014. године. Неки од значајнијих научних радова др Каличанин су:

- 2016. Милена М. Каличанин, Савремена амбивалентност лика Шекспировог краља Хенрија V: национални јунак или вешт мани пулатор?, Зборник Матице српске за књижевност и језик, КЊИГА ШЕЗДЕСЕТ ЧЕТВРТА (2016), СВЕСКА 3, Матица српска, Нови Сад, 2016, стр. 637- 654, UDC 821.111-2.09 Shakespeare W., ISSN 0543-1220 | UDC 82(05), гл. Уредник Јован Делић.
- 2016. Milena Kaličanin, Gregory Burke's Black Watch (2006): an Illustration of Post-verbatim theatre, *Književna istorija_ časopis za nauku o književnosti* br.160, 2016, Beograd: Institut za književnost i umetnost, ISSN 0350-6428, УДК 82, str. 303-317
- 2016. Milena Kaličanin, Renesansne koncepcije čoveka: vanvremenska aktuelnost kontroverze između Makijavelija i Mora, *FOLIA LINGUISTICA ET LITTERARIA: Časopis za nauku o jeziku i književnosti* (14), Glavni urednik / General Editor: Marija Krivokapić (marija13a@gmail.com) Izdavač: Institut za jezik i književnost, Filozofski fakultet, Nikšić septembar 2016,UDK 141.333 UDK 321.01, str. 7-17.
- 2015. Milena Kaličanin, Vanvremenost Šekspirovog makijaveliste Ričarda III, *Philologia Mediana* br. 7, ISSN 1821-3332 = *Philologia Mediana*, COBISS. SR – ID 171242508, UDK 821.111.09-21 Šekspir V., Filozofski fakultet Niš, 2015, str. 91-101.
- 2015. Милена М. Каличанин, „Dva tela kralja" redukovana na obično ništa: slučaj Šekspirovog Ričarda II, *Folia Linguistica et Litteraria, Časopis za nauku o jeziku i književnosti* (10), Institut za jezik i književnost, Filozofski fakultet Nikšić, Univerzitet Crne Gore, ur. Marija Krivokapić, ISBN 1800-8542, UDK: 821.111.09 Šekspir V., 2015, str. 125-136.

Др Томислав Павловић изабран је у звање ванредног професора за ужу научну област *Енглеска књижевност и култура* на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 09.03.2016. године. Неки од значајнијих научних радова др Павловића су:

- 2016. Томислав Павловић, “W. H. Auden's Poetic Sense of History“ *Наслеђе* 32, Часопис за књижевност, језик, уметност и културу, *English Language and Literature Contemporary Perspectives*, (ур. Мирјана Мишковић – Луковић, Биљана Влашковић – Илић), година XII, број 32. 2016. Филолошко-уметнички факултет

- у Крагујевцу, стр. 125-135. (UDK 821.111-1409 Auden W. H.), (COBISS.SR.-ID 115085068)
- 2015. Томислав Павловић, "Neo-paganizam Ruperta Bruka", *Etno-antropološki problemi*, Sveska 2, 2015, Filozofski fakultet Beograd, str. 487-506. ISSN 0353-1589 (Printed edition), ISSN 2334-8801 (Online edition), (UDK 82.111:929 Brooke R.299.572)
 - 2013. Томислав Павловић, „Мајкл Лонгли: елегичар ирских Немира, Зборник радова са VII међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (26-27. X 2012). Крагујевац 2013, стр. 347-359. (ISBN 978-86-85991-53-0), (COBISS.SR ID 201956108), (UDK 821.111 -14.09 Лонгли М.)
 - 2012. Томислав Павловић, "Samuel Beckett and Harold Pinter: The Two Lyric Poets of Modern Stage", *British and American Studies, A Journal of Romanian Society of English and American Studies*, Vol. XVII, 2012, pp. 121-131. ISSN 1224-3086.
 - 2011. Томислав Павловић, "Антрополошко наслеђе Џејмса Џорџа Фрејзера у делу Роберта Грејвза", *Етноантрополошки проблеми*, Свеска 2, 2011, стр. 349-364. ISSN 0353 – 1598 =Etnoantropološki problemi, COBISS.SR-ID 2992138. (UDK 39(410):821.111)

13. Закључак и предлог

Актуелност ангажмана у књижевности и драми у свету данас и недостатак истраживања на плану драмског опуса Мартина Макдоне пружају неопходну основу и позив да се о њима напише садржајна дисертација која би допринела студијама савремене англо-ирске драме, па и шире. Дисертација *Ангажовано насиље у драмском стваралаштву Мартина Макдоне* представља одговор на овај научно-истраживачки захтев и изазов. У обради теме, кандидат користи адекватну теоријску основу и методолошки приступ, полази од јасно успостављених хипотеза и циљева и врши тумачење изабраних књижевних дела применом различитих теоријских поставки, што доприноси научној заснованости дисертације. Дисертација пружа могућност и да се изнесу нови и оригинални увиди, за шта је кандидат показао способност својим досадашњим истраживачким и практичним радом. На основу свега наведеног Комисија са пуном одговорношћу предлаже Наставно-научном већу Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу да прихвати за израду предложену докторску дисертацију кандидата Наташе Антонијевић под називом *Ангажовано насиље у драмском стваралаштву Мартина Макдоне*, а да се за ментора при изради докторске дисертације одреди др Биљана Влашковић Илић, доцент Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу.

У Крагујевцу, _____, 2018. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

1. Ментор: др **Биљана Влашковић Илић**, доцент, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област: *Енглеска књижевност и култура.*

2. Др **Милена Каличанин**, доцент, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, ужа научна област: *Англо-америчка књижевност и култура;*

3. Др **Томислав Павловић**, ванредни професор, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област: *Енглеска књижевност и култура.*

